

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker (Ders): Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr H. E. van Arkel, Utrecht; N. Bana, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelkes, Amsterdam; Prof. Dr P. W. Groenendaal, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Meij. H. S. S. Kuyper, Bloemendaal; Dr H. W. Lamen, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rollmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijse, Middelburg; Dr H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr V. HEPP, Zacharias Jansestraat 55, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitensl. en Ned. Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.
Advertenties: 35 ct. p. r. Familieberichten 35 ct. p. regel.

INHOUD: De psychologische grondslag van het geloof der wonderwerken in de H. Schrift II. — Uit de Schrift: Duivelendans en Engelenzang (Jes. 13:21, Luc. 2:13). — Kuyper-Bibliografie XLVII. — Zending en Evangelisatie: Een vrij gestelde: Zendingalectuur. — Perschoor — Boekbespreking. — Kerkenwra.

DE PSYCHOLOGISCHE GRONDSLAG VAN HET GELOOF DER WONDERWERKEN IN DE H. SCHRIFT.

(Referaat gehouden op den Schooldag te Kampen door Dr S. O. Los te 's-Gravenhage.)

II.

Voor het N. Testament zij het genoeg te wijzen op Nathanaël, wiens enthousiasme zich uit in de woorden: Rabbi, gij zijt de Zoon Gods, gij zijt de koning Israëls. Daarop volgt Jezus' belofte: „Gij zult groter dingen zien dan deze”. Bij Jezus wonderen is van Zijn kant steeds sprake van Zijn wil en bij de ontvangers van hun geloof. De woorden: „Ik wil, word gereinigd”; de vraag der boze geesten, dat Hij hun wijde toelaten in de zwijnen te varen, de uitdrukking: „uw geloof heeft u behouden” e.a. voorbeelden bewijzen zulks.

Opmerkelijk is het voorts, dat de Heere Jezus bijna geen bestraffingswonderen heeft gedaan. Het geval met de zwijnen te Gadara, de vervloeking van den vijgeboom, de bestraffing van onreine geesten troffen geen menschen. Zelfs toen Johannes en Jacobus hem aanspoorden tot een bestraffingswonder, weigerde Jezus dit te voltrekken. (Luc. 9). Hij was niet gekomen om te verdoemen, maar om te behouden, en deze last moest ook in Zijne wonderen uitkomen.

De apostelen hadden in dit opzicht meer vrijheid van handelen. Naast de vier reddingswonderen in het eerste deel van de Handelingen der Apostelen staan vier bestraffingswonderen, waarvan drie met doodelijke afloop. In het tweede deel van de Handelingen der Apostelen worden naast de bestraffingswonderen aan Elymas en de waarzeggende dienstmaagd, enkele opmerkelijke genezingswonderen verhaald. Paulus houdt de oogen onder 't spreken op een kreupele en ziet, dat hij geloof had om gezond te worden. Calvijn acht dit een buitengewoon geval en zegt van de voorbereiding van dezen man tot het ontvangen van de gave der genezing: „Dit is een bijzonder soort van geloof, hetwelk de wonderen mogelijk maakt, hetwelk de meesten van Gods kinderen missen, hoewel zij den Geest der aanneming ontvangen hebben”. Te Efeze geschieden ongewone krachten door de handen van Paulus, ja zelfs door het dragen van zijn gordeldoeken naar de zieken. Blijkbaar waren de Efeziërs zeer bijgeloovig, zoo dat God, om de magiërs te verdringen, door Paulus krachten liet uitoefenen, die niet de gewone waren.

Uit dit korte overzicht volgt, dat de beleving van het wonder een noodzakelijk, zij het niet absoluut noodzakelijk deel is van het openbaringswonder. God strooit Zijne getuigenissen niet in de lucht, maar schenkt ze ter bevestiging van Zijn woord. (Hand. 4:30). Nu bestaat 's menschen wil in tweërlei houding, een heerschende en een zich onderwerpende houding. Goethe laat zijn Prometheus, die geklonken is aan een rots, zeggen tot zijne vijanden, die hem kwelden: Kunt gij mij losrukken van mij zelf? Zijn wil is dictator, van al zijn psychische krachten, en daarom gevoelt hij zich zelf als een rots, waarop de golven van het lijden breken. De H. Schrift teekent dien wil in den persoon van Farao, als deze zegt tot Mozes: „Wie is de Heere, wiens stem ik gehoorzamen zoude?”

Een andere wilshouding is de onderworpenheid aan een leider, omdat men gelooft in zijn persoon en zijn zaak. Aan het slot van: „Beschermers van het geloof”, laat Marjorie Bowen de prinses zeggen tot Willem III:

„Ik zou u een onzer Engelsche titels willen geven: „Beschermers van het Geloof”, want dat zijt gij voor de Kerk des Heeren.”

In de H. Schrift vindt men deze loyale wilshouding terug in Jonathan, waar hij tot David zegt: „Gij zult koning worden over Israël, en ik zal de tweede hij u zijn”. De wil van een persoon ziukt daarbij niet weg onder den invloed van een ander, maar identificeert zichzelf met zijn zaak, vertrouwt hem als the captain of his soul en werpt vrijwillig zijn lot in met het zijne.

Helgeen de H. Schrift leert van den psych. grondslag van het wondergeloof is dit, dat men bij een dictoriale wilshouding niet verder komt dan tot de aanschouwing van het wonder of de uitwerking er van aan het eigen lichaam. Een loyale wilshouding daarentegen leidt tot de beleving van het wonder. Deze bestaat bij de openbaringswonderen hierin, dat men Gods Zoon aanvaardt als captain of the soul. De eerbied voor Zijne daden, door Hem zelf onmiddellijk of door Zijne dienaren verricht, ontsluit in het hart den weg naar de onderwijzing der leer van Gods Woord. Wordt deze loyale wilsovername aan God tot een persoonlijke heide, zoo gaat ze gepaard met het zaligmakend geloof, doch is ze enkel een sentiment zoo gaat ze buiten het oprechte geloof om.

De H. Schrift noemt Egypte als de bakermat der tooverij. Zelfs de goden gebruikten de magie. Zij hingen zich amuletten om, om zich te beschermen en gebruikten tooverformulieren om elkaar te bedwingen.

Volgens Eusebius Justinus geschieden de wonderen van Jannes en Jambres (Ex. 7:11, 8:7) door de kracht der demonen, die de oogen der toeschouwers in dier voege betooverten, dat ze wat geen slang was als een slang, wat geen bloed was als bloed en wat geen vorschoren waren als vorschoren zagen.

Volgens Augustinus werd aan de magiërs van Pharaos toegestaan eenige wonderen te verrichten, ten einde op wonderbaarlijkere wijze te worden overwonnen. Toch denken de meeste uitleggers liever aan illusies. Celsus f 178, verhaalt van Egyptenaren, die kostbare maaltijden en tafels met gebak en dessert vertoonden, waarvan in werkelijkheid niets voorhanden was.

Van Bileam vermeldt de H. Schrift, dat hij gewoon was hepen te gaan tot de tooverijen, doch bij zijn bekende profetie deze weglief (Num. 24:1).

Aangaande de tooveres van Endor zijn de meeningen van ouds af zeer verdeeld. Volgens Tertullianus veranderde Satan zich hier in een engel des lichts. Origenes handhaaft de realiteit van Samuel, Augustinus volgt Tertullianus, zeggende: „wie toch aarzelt een geschilderd mensch een mensch te noemen?” Zoo heeft ook Satan een beeld van Samuel vertoend, dat in de H. Schrift Samuel genoemd wordt.

De beschouwing van de H. Schrift komt het duidelijkst uit bij Simon den tovenaars (Hand. 8:11), want deze verrukte de zinnen der Samaritanen door tooverij. Het menschenwerk is dus de hoofzaak, doch Satan gebruikt de tooverij in zijn dienst. Daarom stelt Jesaja in zijn profetie tegen Egypte de bezweerders en de waarzeggers en de duivelskunstenaars op één lijn.

Van een beleven van het wonder is bij de magie geen sprake. Het revelatie-wonder wordt door Mozes ontvangen met eerbied. Doch Farao zet zijn hart niet op het magisch wonder, want toen het opviel en de tovenaars daarin Gods vinger zagen verstijfde zijn hart.

Evenmin beleeft Balak de bezwerings van Bileam. Hij weet, dat Bileam macht heeft te zegenen en te vervloeken, doch rekent, dat die macht voor geld te koop is. (Num. 22:7). Ook heeft Bileam zelf zoo weinig ontzag voor deze wondermacht, dat hij het loon der ongerechtigheid lief had, en zijn tooverij te koop aanbod.

Alleen van de Samaritanen zou men kunnen zeggen, dat zij de magische wonderen van Simon beleefden. Immers zij hingen allen hem aan, van

den kleine tot den groote, zeggende: Deze is de groote kracht Gods. Doch toen Filippus kwam, die de magie bestreed met teekenen en groote krachten, hielden ze zich eendrachtelijk aan hetgeen van Filippus gezegd werd. De band aan Simon was dus maar tijdelijk, want hij gevoelde zich zoozeer verlaten, dat hij zelf zich bij Filippus kwam aansluiten. Men liet hem dus in de koude staan.

Het magisch wonder legt geen band tusschen het subject en het object daarvan. Het wekt alleen verwondering door aanschouwing. Zoodra een ander komt, die meer te aanschouwen geeft, laat men den tovenaars staan, gelijk Elymas door Sergius Paulus werd verloochend. Het revelatie wonder daarentegen leidt op van het feit naar het woord des evangelies en bereidt aldus het eeuwigblijvend geloof voor. Sergius Paulus werd verslagen over de leer des Heeren.

's-Gravenhage.

S. O. LOS.

UIT DE SCHRIFT.

Duivelendans en Engelenzang.

En de duivelen zullen daar huppelen.

Jes. 13:21.

En van stonde aan was er met den angst een menigte des bemelchen heiligen.

Lucas 2:13.

Kent gij het niet, het lied der pijn en des doods? „O dood” — zoo heet het, „o dood”....

„gij strooit door heel de wereld de sporen van uw kracht; de zwarte, sombre pijn verzoeken uw macht.

Langs 't oude wereldkerkhof vertoont ge u overal, de knokels an de schedels van eeuwen zonder tal,

gebleekt door storm en vlaggen, geroost door zonnegloor — — — Der menscheid scharen spoeden zich onverschillig door.”

Ach ja, dat is toch wel kort en goed gezegd, waar het op neerkomt. „Der menscheid scharen spoeden zich onverschillig door.” Voor pijn, voor bouwvallen, voor de ruïne, voor het verbleekte, verstenste, grauwiggedoken doode leven hebben de scharen der menschen niets over dan onverschilligheid. En de enkelingen onder hen eigenlijk ook niet veel meer.

Niet alzo de duivelen. Waar het leven is, daar is hun dood, maar waar de dood is, daar is hun leven. Duivelen houden van dood. En deze gedachte tracht Jesaja, de ziener, wiens oog door de zienlijke tot de onzienlijke wereld doordringt, uitdrukking te geven door zijn meer dan dichterlijke schildering van wat nog minder is dan een „stilleven”, zijn teekening van den stillen, stommen, starren, stijven, strakken dood van verstorven bouwvallen. Zie, deze profetie is geroepen om de oordeelen te verkondigen; en dat is niet een taak voor iedereen; want vele menschen bezien den ondergang der dingen van den buitenkant; en dat is erg; doch Jesaja moet, nog erger, den ondergang van wereld-machten, van Edoms vestingen en van Babels schoone stad, teekenen naar den diepgang der onzienlijke dingen. De meeste menschen houden bij hun verhaal van doode steden op bij de verstervende weeklachten der menschen; Jesaja evenwel gaat verder en spreekt van een weeklacht des Geestes.

Voor bijna allen is het verhaal van den ondergang van steden en burchten geëindigd met den rondedans der triomfeerende vijanden; der mensch en dus. Maar Jesaja voegt achter dit slot-hoofdstuk nog zijn oploof; hij laat u zien dat, als de dansende menschen heen-gaan, de duivelen zich reppen reien ten rapen ruchtlozen dans. Hij neemt u bij de hand en flinstert u wat in van de griezeligheid der pijn in stillen nacht; en hij gewaagt van Lilith, het wonderwezen, het nachtspook, het helleproduct, zooals de volksmond ze heet, en ook noemt hij de seirim, die de volksstaal kent en die de volksverbeelding afschildert als satyr-achtige demonen met boksgestalte, dansend waar de dood is. Natuurlijk zwijgt Jesaja over dat bijgeloof; nachtspoken en satyrs met bokspooten toch zijn geen beelden, die Jesaja's geest kunnen boeien. Maar toch neemt de profet de woorden over, om in de taal der gewone menschen